

Γιώργος Λογοθέτης *Το αρχιπέλαγος των φυλακών*

Η φυλακή, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα, είναι θεσμός της αστικής κοινωνίας. Ως θεσμός, είναι τυπικά νόμιμος. Και οι πολίτες εν γένει θεωρούν κανονικό φαινόμενο την ύπαρξη φυλακών και φυλακισμένων. Οι φυλακισμένοι θεωρούνται κοινωνικά απόβλητα για τα οποία φυσιολογικά αδιαφορεί ο ευηπόλητος πολίτης, θάβοντας βαθιά στο «χριστιανικό» του υποσυνείδητο το «εν φυλακή ήμιν». Τις φυλακές τις θυμάται η κοινωνία μόνο σε στιγμές εκρήξεων. Και οι εκρήξεις αυτές ήταν όλο και πιο συχνές τα τελευταία χρόνια, μέχρι που πήραν αυτές τις ημέρες μορφή αλυσωτής αντίδρασης. Βρήκαν έτσι θέαμα και τα ΜΜΕ. Αντίστοιχα, οι αξιοπρεπείς πολίτες βρήκαν με τι να διασκεδάσουν την κενότητα των βραδινών ωρών.

Ποιες είναι οι αιτίες της διαιωνιζόμενης κρίσης του «σοκρονιστικού» μας συστήματος, η οποία τροφοδοτεί τις περιοδικές εξεγέρσεις; Σε ένα πρώτο επίπεδο, θα διαπιστώσουμε τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων: Υπερπληθυσμός και συμφόρηση των φυλακών, άθλιο συσσίτιο, κτηνώδης μεταχείριση των κρατουμένων (Ξυλόδαμοι, απομόνωση, μεταγωγές, κ.λπ.), ναρκωτικά, κυλλώματα που εκμεταλλεύονται τη δυστυχία των εργαίστων, κ.λπ., κ.λπ. Σε πρώτη προσέγγιση θα διαπιστώσουμε ότι η φυλακή δεν είναι τόπος αναμόρφωσης. Είναι τόπος τιμωρίας, κολαστήριο που δεν προετοιμάζει την επανένταξη, αλλά δημιουργεί άτομα με άσβιστο μίσος εναντίον της κοινωνίας και κάθε κοινωνικής αξίας.

Οι αντιδράσεις στην απάνθρωπη πραγματικότητα του «αρχιπέλαγους» των ελληνικών γκουλάγκ είναι ποικίλες: κατάθλιψη, ναρκωτικά, βιασμοί, αυτοκτονίες. Οι στατιστικές μαρτυρούν ότι ο δείκτης αυτοκτονιών στις ελληνικές φυλακές είναι υψηλότερος, μέχρι και δεκαπλάσιος, σε σχέση με το δείκτη του ευρύτερου πληθυσμού. Μάλιστα στις φυλακές υψηλής ασφαλείας ο δείκτης είναι ακόμα υψηλότερος (βλ. άρθρο της Φ. Τσαλίζογλου, *ΤΑ ΝΕΑ* 2/3/96).

Τι πρέπει ή τι θα μπορούσε ίσως να γίνει; Οι απαντήσεις είναι γνωστές: Καλύτερο φαγητό. Καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Ανθρώπινη μεταχείριση των κρατουμένων. Γρήγορη εκδίκαση των υποθέσεων, ώστε να ελαχιστοποιείται ο χρόνος προφυλάκισης. Και ταυτόχρονα: αποσυμφόρηση των φυλακών.

Ο κ. Κουφελάκης επεχείρησε να αντιμετωπίσει σ' ένα βαθμό τα προβλήματα των κρατουμένων. Ως γνωστόν, αναγκάστηκε να παραιτηθεί. Θα μπορούσαμε να ελπίσουμε ότι η παρούσα κυβέρνηση θα επιχειρούσε να καθαρίσει, εν μέρει έστω, τους σταύλους του Αυγείου; Αλλά τι θα γίνει με την αποσυμφόρηση; Θα αρχίσουμε να κτιζουμε νέες φυλακές κατά το παράδειγμα των συμμάχων Αμερικανών, Γάλλων και Γερμανών; Στις ΗΠΑ, ως γνωστόν, υπάρχουν 1.400.000 φυλακισμένοι. Σήμερα χρησιμοποιούν και πλοία για την «αποσυμφόρηση», ενώ προγραμματίζουν το χτίσιμο άλλων 11 φυλακών μέχρι το 2000 και άλλων 52 στα 20 επόμενα χρόνια. Θα αζολοιθή-

σουμε και εμείς το παράδειγμα της Υπερδύναμης: Αλλά το παράδειγμα έχει προκαταβολικά αποτύχει. Γιατί; Επειδή οι «ελεύθερες» κοινωνίες μας παράγουν συνεχώς και με αυξανόμενο ρυθμό «εγκληματίες», υποψήφια θύματα του «σωφρονιστικού» συστήματος.

Η χώρα μας δεν αποτελεί εξαίρεση. Πράγματι, όλο και πιο συχνά διαβάζουμε (ή ακούμε) για φόνους και ληστείες. Αλλά υποψήφιοι φυλακισμένοι είναι και οι μικροκλέφτες, μικροδιαρρηκτές, μικροαπατεώνες, τοξικομανείς που αντί να θεραπευτούν καταδικάζονται, οφειλέτες, προαγωγοί, αντιρροσίες συνείδησης, αναρχικοί, άτομα με αγωνιστική πολιτική και κοινωνική δραστηριότητα, μάρτυρες του Ιεχωβά, κ.λπ., κ.λπ. Στις κατηγορίες αυτές πρέπει να προστεθούν και οι αλλοδαποί που συχνά είναι θύματα ενός αναπτυσσόμενου κρατικού και κοινωνικού ρατσισμού.

Η χώρα μας «παράγει» όλο και περισσότερους υποψήφιους φυλακισμένους. Βασικές αιτίες: Η φτώχεια, η ανεργία, η αμάθεια, οι διαλυμένες οικογένειες, η γενικευμένη κοινωνική βαρβαρότητα, η κατάρρευση των κοινωνικών αξιών. Πηγή αυτών των καταστάσεων και των φαινομένων είναι η ίδια η ανταγωνιστική φύση της κοινωνίας, η οποία γνωρίζει ένα και μοναδικό θεό: το χρήμα και στο βωμό

του θυσιάζει τα πάντα, πετώντας σαν άχρηστα υλικά, σαν απόβλητα, όλο και περισσότερες υπάρξεις. Η όξυνση της κρίσης του ελληνικού καπιταλισμού θα προκαλεί νέες κοινωνικές εντάσεις και την ένταση της κρατικής τρομοκρατίας, άρα την αύξηση και εγκλειστών που θα είναι ουσιαστικά πολιτικοκρατούμενοι.

Το θέμα των φυλακών δεν είναι θέμα χώρου. Είναι θέμα κοινωνικό. Και το πρόβλημα δε λύνεται ούτε με κάποιο λιγότερο απάνθρωπο σωφρονιστικό σύστημα, ούτε με καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Φυσικά, κάθε βήμα προς αυτή την κατεύθυνση θα είναι θετικό και ευπρόδεκτο. Αλλά ας μην έχουμε αυταπάτες. Το έγκλημα δεν είναι αναγκαιό προϊόν της ανθρώπινης φύσης. Οι αιτίες του είναι συγκεκριμένες και κοινωνικές. Η κοινωνία μας, κοινωνία ατομιστική και ανταγωνιστική, θα δημιουργεί έναν όλο και μεγαλύτερο πλήθος ανέργων, ένα όλο και μεγαλύτερο πλήθος φτωχών, μια όλο και μεγαλύτερη μάζα αμαθών, κοινωνικά αποκλεισμένων και τραυματισμένων ψυχικά. Το αρχιπέλαγος των ελληνικών φυλακών θα μεγαλώνει, όσο οι ίδιοι οι πολίτες αυτής της χώρας θα θεωρούν φυσιολογική τη σημερινή κοινωνία και θα την αποδέχονται παθητικά.